

กิ่งแก้ว บัวเพชร: การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนศิรวัง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (PARTICIPATION IN COMMUNITY-BASED ECOTOURISM MANAGEMENT: A CASE STUDY OF KIRIWONG COMMUNITY, LANSKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT) อ. ที่ปรึกษา: นางสุรียา วีรวงศ์, 224 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ปัจจัยที่ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนประสบความสำเร็จ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ทำให้ชุมชนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview)

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนศิรวังเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมี 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นจัดการท่องเที่ยว (ก่อนพ.ศ.2539-2542) ระยะที่ 2 (ปีพ.ศ.2542-2545) และระยะปัจจุบัน (ปีพ.ศ.2545-2549) แต่ละระยะประกอบด้วย ขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Implementation) การติดตามและการประเมินผล (Monitoring and evaluation) และการรับผลประโยชน์ (Benefit sharing) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมนั้นมีความแตกต่างกัน คือ ระยะเริ่มต้น ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน (มูลนิธิโกมลคีมทองและมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม) ในด้านแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ได้เรียนรู้แนวทางจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว จัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์บ้านศิรวังมาบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนและให้ชาวบ้านร่วมเป็นสมาชิก ระยะที่ 2 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชาวบ้านร่วมปฏิบัติตามแผนงานแต่การวางแผนและการติดตามประเมินผลเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐโดยตรง นอกจากนี้มีสถาบันการศึกษามาให้ความรู้ภาษาอังกฤษกับสมาชิกชมรมและชาวบ้านให้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศได้ และทำวิจัยมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนร่วมกับนักวิจัยชุมชนในระยะปัจจุบัน ทำให้มีการปรับกระบวนการทำงานและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง ได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ ทุนมนุษย์ ทุนสังคมและวัฒนธรรม ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน และทุนการเงิน ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ การจัดแบ่งการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในชุมชน ความขัดแย้งในการทำงานของคณะกรรมการ การบริหารจัดการชมรม และ 2) ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส ได้แก่ แผนและนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและเทคโนโลยี ปัจจัยภายนอกที่เป็นภัยคุกคาม ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ปัญหาจากนักท่องเที่ยว ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในแต่ละระยะมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้มีศักยภาพที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ชมรมการท่องเที่ยวสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงานได้ดี แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง อาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน สามารถถ่ายทอดความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ชาวบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้

สาขาวิชา พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต..... กิ่งแก้ว บัวเพชร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สุรียา วีรวงศ์

4689054320: MAJOR HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT

KEY WORD: COMMUNITY-BASED / ECOTORISM / PARTICIPATION / KIRIWONG/ MANAGEMENT

KINGKAEW BUAPHET: PARTICIPATION IN COMMUNITY-BASED ECOTOURISM MANAGEMENT:

A CASE STUDY OF KIRIWONG COMMUNITY, LANSKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT.

THESIS ADVISOR: MRS. SURIYA VEERAVONGS, 224 pp.

The objectives of this research are to study the participation process in the management of the community-based ecotourism, to study the internal and external factors affecting community-based ecotourism and to propose the guidelines for sustainable community-based ecotourism. The research uses qualitative methods, data collection through participant observation, key informant interview and group interview.

The study shows that Kiriwong community is an area with community-based ecotourism management. The process of community-based ecotourism management has three phases. The first phase began in 1996-1999, the second phase started in 1999-2002, and the present phase is from 2002-2006. Each phase comprises of four participation steps which are planning, implementation, monitoring and evaluation, and benefit sharing. The details in each phase are as follow; the first phase was supported by private sectors which are Komol-Keemthong Foundation and Thai Volunteer Service to initiate the ideas of community-based ecotourism management. In this phase the community has learnt the process of communities with successful ecotourism management and set Kiriwong ecotourism club to manage tourism in the community by the community members. The second phase was supported by government sector to develop ecotourism management plan. In this phase the community members have taken part in implementation while planning and evaluation were responsible by government officers. In addition there were educational institutes teaching English to club members and people in the community to be able to communicate with foreign tourists and doing researches in community-based ecotourism standards with community researchers in the current phase. This helps modify the working processes and develop the ecotourism management to become more efficient. The internal factors and external factors affecting community-based ecotourism management are 1) internal factors – which can be strength – are natural resources, human, social and cultural, physical and infrastructure and financial resources factors. Internal factors – which can be weakness – are land uses, committee's conflict and Tourism club's management and 2) external factors – which can be opportunities or threats – are plan and policy in tourist attraction development, ecotourism trend, government, non-government organizations and technology. External factors – which can be threats are promotion publicity, problems from tourist. Both internal and external factors induce modifications in each phase of the development and lead to more effective ecotourism management. Tourism club can well solve problems incurred. The guidelines for sustainable community-based ecotourism management should recruit involvement from people in the community at all level as well as support from both public and private sectors to pass on the knowledge of ecotourism management and natural resource conservation to people in the community and to the tourists.

Field of study Human and Social Development

Academic Year 2006

Student's signature... Kingkaew Buaphet

Advisor's signature... Suriya Veeravongs